



Nro. 30.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből, Pénteken Május 10-ik napján, 1811-ik
estendőben.

B é t s.

Ferente Austriai fő Herczeg, Felséges Asszo-
nyunk kedves testvér bátyja, kinek innen lett el-
meneteléről annak idejében a' Magyar Kurir is
emlékezetett, a' múlt Februárius kezdetében Sa-
lonichiben (Thessalonikában) hajóra ülven Szár-
dina Országba ment, 's annak fő városába Ca-
gliariba, Felséges testvér nénnyéhez *Mária Te-
rézia* Szárdinai Királynéhoz, szerentséssen meg-
érkezett.

Itten az a' hir szárnyalt nem régiben, hogy
a' Svécziai Ex-Király *IV. Gustav Adolf* egy An-
glus hajósereggel Gothenburg előtt megjelenvén
ott számos Anglus katonasaggal a' szárazra ki-

szállott. Hogy ez a' hir tsupa költemény vólt, az idő, és a' Stockholmi tudósítások megmutatták.

Két Tirolisi barommal kereskedő emberek számos eladni való Helvétziai és Tirolisi szarvas marhát hájtottak ide. Ezek közt kettő olyan, mellyeknek nézésekre minden nap sok ember megyen. Az egyik két esztendős igen nagy ökör, a' másik egy esztendős nagy borjú, mind a' kettő Helvétziából való. Az elsőbbnek két olly púp nőtt ki a' nyakán, melly lábaihoz hasonló, következésképen úgy lattzik hogy nem négy hanem hat lábai vannak. A' borjúnak egy hasonló púp függ le a' nyákan, mind a' kettő Helvétziai eredetű.

Frantzia Birodalom.

Abban a' Frantzia Csász. Almanakban, melly Párisban, e' most folyó 1811-ik esztendőre ki adott, a' Császár és Császárné neveik után, a' Római Királynak neve következik illyenképen: *Napoleon Ferentz Jósef Császári Princz, Római Király, született Mártyius 20-ik napján, 1811-ik esztendőben.* — A' Journal de l'Empire nevezetű Párisi Zsurnal azt írja, hogy a' jövő Pünköst első napján tartatandó kereszttségben Felséges Urunknak, mint kereszt atyának képét, kedves testvér öttse *Ferdinand* Würtzburgi nagy Herczeg fogja viselni. A' fent említett Csász. Almanakban, *Gróf Andreossy* az utolsó háború előtt Felséges Udvarunknal vólt első rangú Frantzia Cs. Követ a' három arany gyapjas vitézi Rend nagy Cancelláriusának, *Gróf Schimmelpenning* vólt Hollandiai nagy Pensionári s pedig azon Rend nagy Kintstartójának neveztetik.

A' most Párisban múlató *Baváriai Kir.* 10.

vasság Generalissát Gróf *Wredet* rendkívül való kegyelmességgel, 's meg különböztetett betsüllettel fogadta *Napoleon* Császár. — A' Regioi herczeg Marsal *Oudinot* ennek a' derék vitéz tisztnek maga palotájában adott szállást, a' kit hadi talentomaira, és vitézségére nézve minden Frantzia Generálisok nagyon betsülnek, van is arra okok, mivel ő minden Frantzia háborúban, nevezetesen az utólsóban, magát a' *Napoleon* Császár bizodalmaára érdemessé tette.

Azok az Amsterdami közönséges újság levelek, a' mellyek a' különböző vallású lakosokat egymás ellen felingerleni, és a' békételenség lelkét feltüzesíteni igyekeztenek, a' Kormányszéktől megtilalmaztattak. — Az ott támadt békételenség letesendesítetett, és már most minden Hollandiai osztályokbéli *Conscriptusok* örömmel, 's illy örvendező kiáltások közt: *Éllyen Napoleon Császár!* marsiroznak a' nékiek kirendelt helyekre. — A' Maastorkáról neveztetett osztálybéli *Préfektus*, vagy helytartó közönségessen ki hirdette, hogy a' *Conscriptusok* házas embereket is fogadhatnak magok helyett, hogyha meg muathattják, hogy familiájok taplaltatásáról elegendőképen gondot viseltek. Az illy módon fogadott *conscriptusok*nak 1500 sőt 2000 forintot is fizetnek. — Az a' hir, hogy a' Hollandiai *Zsidók* is fogadhatnak magok helyett mást, éppen akkor menven Amsterdámba, midőn az *Izraeliták* a' husviti népet zsinagogajokban inneplettek, rendkívül való örömet támasztott benne, 's gyakran ekként kiáltoztak: *Éllyen a' Császár!* Ott a' *Zsidók* keresztényeket, ezek pedig *Zsidokat* is állíthatnak ki magokért.

Nagy Britannia.

Egy posta hajó, melly a' múlt Mártzius 11-ik napján indult ki a' Neu-Yorki (Új Eborakumi) kikötőhelyből, és Aprilis 13-ikán érkezett bé a' Plymouthi révbe, Amérikából olly hirt hozott a' Londoni Kormányshéknak, hogy az északi Amériikai kikötőhelyekbe bé evezett Indiai termésekkel meg rakott Anglus hajók mind le árestáltatták, és az azokon találtatott portékák minden különbség nélkül kótyavetyére vettettek; ellenben, hogy a' Frantzia hajók minden északi Amériikai kikötőhelyekbe szabadon bébozsáttatnak, sőt hogy még az a' Dantzigi herczeg névű Frantzia zsákmányozó hajó is, melly már is sok Anglus kereskedő hajókat el rablott, 's megkárosított, egy elfogott Anglus hajót a' Charlestowni kikötőhelybe szabadon bé vitte, 's annak portékáját kótyavetyén el adta. — Ebből a' környűllállásból azt lehet kihozni, hogy az északi Amériikai szabad Statusok Angliával ellenséges, Frantzia Országgal pedig baratságos lábbon állanak.

A' Londoni antiministerialis újságlevelek meg nem szűnnek a' nemzetet Angliának jelenvaló kétséges kimenetelű környűllállásaira figyelmetessé tenni. A' mint magok a' ministerek is meg vallyák, 17 milliom font sterling papiros pénz van az Országban folyamatosan, úgy de (igy okoskodnak ezek az antiministerialis Zsurnálok) talál-tatik e' 17 millió arany és ezüstpénz a' Londoni bankóban, van e' az Angliai Statusnak annyi realis kintse, mellyel a' papiros pénzt fellehetne váltani? Bosszonkodnak azokra a' szabadtság levelekre is, mellyeket a' Kormányshék az idegen terméseknek, és portékáknak azon Országba va-

ló bé vitelekre adni szokott. A' mi napkeleti, 's napnyugoti Indiai coloniaink is (igy okoskodnak azon Zsurnálok) olly sok termésekkel töltik meg országunkat, hogy azokat minden Európai kikötőhelyek és Országok bé lévén előttünk zárva, el nem adhattuk. Braziliából, és a' déli Amériкаи országokból is sok portékat hordanak hozzánk. — Valameddig a' száraz Európának kapui előttünk fel nem nyittatnak, addig semmi reménységünk nem lehet Indiai terméseiknek eladásokhoz. — Úgy láttzik, hogy a' Chinai Fejedelem sem akarja birodalmából a' pénz kivitelét meg engedni. A' mi napkeleti Indiai Társaságunk eddig minden esztendőben, mintegy 30 milliomm font théát vett a' Cantoni kikötőhelyben, melyért rész szerént kész pénzel, rész szerént Angliai tsinálmányokkal és napkeleti Indiai termésekkel fizetett. Most pedig, minekutánna a' théának ezáraz Európába való bévitele megtiltatott, öt milliomm font sterlingel adósak a' Chinaiak ennek a' kereskedő Társaságnak, a' kik semmi jó pénzel nem akarnak fizetni.

Eszaki Európa.

A' Westfalia Országban lakó Zsidók, a' kik polgári júst nyertenek, igen szépen palléroztatnak, igen jól kezdenek neveltetni a' gyermekek és ifjak. Ennekelőtte az ő Testamentomi Sz. Irásnak, a' Talmudnak, és a' Zsidó nyelvnek könyvnélkül való tanulásával gyötrötték az oskolákba járó gyermekeket, melly mellett az elme üresen, a' sziv hidegen maradt. Most már abban foglalatoskodik a' Kasszeli Zsidó Consistorium, mellynek Előülője a' közönségessen esméretes derék *Jakobsohn*, hogy az új oskolai planum szerént,

kiváltképen való módon azokban a' tudományokban gyakoroltassék az ifjúság, mellyek azt pallérozzák és nemesittsék. Ebben a' dologban a' Protestáns iskolákat követik, 's a' leg jobb Protestáns könyvekkel élnek.

A' Prussziai Sziléziai Klastromokban, Érsekségekben, Püspökségekben 's Abbatziákban, és több hasonló institutumokban, mellyek most mind el adattattak, sok szép könyvtárak, festett képek, és ritkaságok gyűjteményei találtattak, mellyeket a' Kir. Kormányzék köz haszonra kívánván fordítani, azoknak öszve szedetésekre, és kiválogatásokra *Büshing* Kir. udvari Tanácsos urat, néhai *Büshing* egyházi Tanácsos, és nagy Geografus Úr erdemes fiát küldötte le Silézia fő városába *Brezlauba*, a' hol ez a' nemzeti Bibliothéka fel fog állittatni.

Déli Amerika.

Régen meg jövendőlték a' messzébb látó Európai Politikusok, hogy a' Spanyol Országhoz tartozó Amerikai tartományok, az Északi Amerikai szabad Statusoknak példájokat követni fogják, és mihelyt kedvező alkalmatosságok leszen, azonnal az anyaország ellen feltámadván, magokat szabadságba helyheztetik. Ez az előre való ellátás nem minémüképen már be is tellyesedett.

Déli Amerikában a' következő országok tartoztak a' Spanyol Monarkiához, úgymint *Új-Granada*, melly gazdagságára nézve Aranyos Kastiliának neveztetik, *Carracas*, *Peru*, *Chily de la Plata*, és *Paragvaja*. Ezeket a' déli Amerikai Országokat Vice-Királyok által igazgattatta a' Spanyol Monarkia, a' kik Európából küldtetvén oda, mindenkor keményen uralkodtak

azokon a' lakosokon, a' kik Amerikai születésűek voltak.

Az Amerikai Spanyol coloniák kétfélék, úgy mint: *Chapetonok* és *Creolok*. Az elsőbbség az Európai Spanyolok, a' kik csak azért mentek oda, hogy ott meg gazdagulván gyűjtött kintseikkel Európába vissza jöhessenek, és ezek mindenkor keményen bántak az Amerikai születésű lakosokkal, 's szabad tettések szerént megfosztották őket, t. i. a' *Creolokat* véres verejtékekkel gyűjtögetett keresményektől: Ezek a' két rendbéli lakosok, mindenkor halálos ellenségei voltak egymásnak.

A' soha sem szunnyadozó Angliai politika e' két rendbéli lakosok közt való gyűlölséget mindenkor maga hasznára igyekeztén fordítani, szüntelen hintegette közikbe annak magvát. A' míg Spanyol Ország Frantzia Országgal szövetségben volt, addig mindenkor ingerlette a' *Creolokat* a' *Chapetonok* ellen, hogy annál fogva a' Spanyolokat déli Amerikai országaiktól megfoszthassa, 's azoknak kintsét a' maga erszényébe takaríthassa. — Spanyol Országának meg változott környülállásai közt Anglia is meg változtatta a' maga politikáját, és mivel az Európában született Vice-Királyok a' Spanyol Országi insurrectionális Juntának barátjaik, most már semmit sem kíván Anglia az Amerikai *Creolok*nak szabadságokról tudni, attól félvén, hogyha szabad nemzetekké tétetnek, az ő monopoliumokat elrontják, és más Európai nemzeteknek kereskedő hajóikat is bébotsátják kikötőhelyeikbe. Ez az oka, hogy az Angliai kormányszék, melly három vagy négy esztendővel ennekelőtte a' Spa-

nyol coloniákat szabadokká igyekezett tenni, most azokat üldözi, és a' Spanyolinsurrectionalis Juntával egyetértő Amerikai Vice-Királyokat segitvén, a' szabadság magvát első fűvében megfojtani kívánja. Innen származott az a' hazafiak közt támadt háború, melly a' Spanyol coloniákat most rongálja, és vesztegeti. — Hogyha erőt vehetnek a' Creolok a' Chapetonokon, az az, a' Spanyol Országi születésű lakosokon, kiknek száma sokkal kissebb mint a' Creoloké, ha kivethetik nyakokból a' Spanyol jármot, annál fogva az Anglusoknak tengereken való uralkodásokat is meg erőtlenítik.

Raynal Abbas tudós Frantzia Iró ezeket a' Creolokat úgy festi le munkáiban, mint durva, ostoba, kegyetlen, pallérozatlan és minden valóság nélkül való barbarus embereket. *Humboldt* tudós utazó, a' ki a' déli Amerikai Országokat bégjárta, 's azoknak lakosait esmérni alkalmatossága volt, különbözőképen szól rólok, 's azt írja, hogy ők szép elmebéli tehetségekkel birnak, a' tudományokat és szép mesterségeket is szeretik, a' másokkal való társalkodásban nyajasok, 's tettzeni kívánók, jó itilő tehetségek van, éles elméjük, és hogy mind talentomaikra, mind erköltsi jó tulajdonságaikra nézve felül haladják a' Chapetonokat, az az, az Európai születésű lakosokat. A' Spanyol Országi volt Kormány-
szék töbnire olly embereket küldözött Amérikába, a' kik ottan, a' Creolokat útálták, üldöztek és nyomorgatták, erre nézve nem lehet tsudálni, hogy most tsak nem minden déli Amerikai Spanyol tartományok az anyaországtól elhajlottak, 's azoknak lakosi egymást vesztegetik.